

Advies Toekomstige organisatievorm kermis

Voor kermisvisie 2025-2028

Datum: 30 november 2023

Status: definitief

Versie: 1.1

Opdrachtgever: B. Wijdeven, hoofd afdeling IBOR

Auteur: M. Renders, afdeling IBOR

Inhoud

0. Samenvatting.....	3
1. Inleiding.....	6
1.1. Aanleiding	6
1.2. Opzet onderzoek en leeswijzer	6
2. Bouwstenen organisatie kermis.....	7
3. Andere gemeenten.....	9
3.1. Best.....	9
3.2. Maashorst.....	9
3.3. 's-Hertogenbosch.....	10
3.4. Wijchen.....	10
3.5. Meierijstad	10
3.6. Venlo.....	11
4. Kermisbond en Respons.....	12
4.1. Kermisbond	12
4.2. Respons.....	12
5. Bevindingen intern	13
5.1. Belang kermis.....	13
5.2. Organisatie kermis.....	13
5.2.1. Overeenkomsten.....	13
5.2.2. Verschillen	14
6. Scenario's	15
6.1. Gemeente is regievoerder en uitvoerder (gemeente eindverantwoordelijk)	15
6.2. Gemeente is regievoerder (gemeente eindverantwoordelijk)	15
6.3. Stichting is organisator en regievoerder (stichting eindverantwoordelijk).....	15
6.3.1. Gemeente is betrokken bij oprichting en geeft advies	15
6.3.2. Gemeente is (alleen) vergunningverlener.....	15
6.3.3. Gemeente is participant in de stichting	16
6.4. Trechters.....	16
7. Plussen en minnen.....	17
8. Advies.....	19
9. Financiën	22
Bijlagen.....	22

0. Samenvatting

Afdeling IBOR is gevraagd een advies op te stellen welke organisatievorm voor het organiseren van de toekomstige kermis in Oss het beste past bij de gemeente Oss. Het gaat over de rol van de gemeente in de toekomstige organisatie van de kermis. Om dit advies op te stellen, is gesproken met enkele andere gemeenten, met de kermisbond Bovak, met advies- en onderzoeksbureau Respons en met een aantal interne stakeholders.

Bouwstenen

Het advies start met een overzicht uit welke taken ("bouwstenen") de organisatie van de kermis bestaat. Dit is een hulpmiddel om inzicht te verkrijgen wat er allemaal bij de organisatie komt kijken en om keuzes te kunnen maken m.b.t. in eigen beheer houden of uitbesteden van (deel)taken.

Andere gemeenten

Er is met een zestal gemeenten gesproken. Iedere gemeente heeft haar eigen overwegingen waarom ze gekozen heeft voor een bepaalde werkwijze. De gemeenten die de kermisorganisatie buiten de deur hebben gezet, geven als belangrijk voordeel van een stichting dat de organisatie van de grotere winstgevende centrumkermis de instandhouding van kleinere kermissen in dezelfde gemeente betekent. Tevens betekent het dat de gemeente slechts reguliere taken heeft net zoals bij andere evenementen. Waarbij één gemeente koos voor een ondersteunende/adviserende rol om de startende stichting(en) tijdelijk te begeleiden. Het betekent wel dat de gemeente afhankelijk is van de in de stichting deelnemende partijen (qua professionaliteit en soms ook keuze voor wel/geen kermis). Gemeenten die een ondersteunend bureau hebben ingehuurd, noemen het ontzorgen (tijd, capaciteit, kennis, feeling met de kermis, kostenbeheersing) als grootste voordeel. Deze gemeenten geven aan het belangrijk te vinden wel regie en invloed te houden vanwege de gewenste onafhankelijkheid, neutraliteit en integrale belangenafweging. Die laatste drie punten zijn ook de belangrijkste argumenten van de gemeenten die de kermis (nagenoeg) volledig zelf organiseren.

Kermisbond en Respons

De kermisbond Bovak is van mening dat de gemeente altijd eindregie moet behouden en leiding blijft. Dit vanwege het intensieve gebruik van de openbare ruimte en de vele belangen van ondernemers, horeca, bewoners en kermisexploitanten die daar spelen.

Het advies- en onderzoeksbureau Respons heeft in november 2022 een rapport opgeleverd.

Respons adviseert om de organisatie van de kermis onder te brengen in een stichting. Na nadere analyse geeft Respons recentelijk aan dat als gevolg van voortschrijdend inzicht zij adviseert om als gemeente niet te participeren (ook niet in de Raad van Toezicht of het bestuur) in de stichting als gekozen wordt voor een stichtingsvorm. Dit omdat de gemeente vergunningverlener is en op afstand in de juiste positie komt. Een stichting waarbij de gemeente participeert (in het bestuur of raad van toezicht) blijkt geen gebruikelijke of bekende werkwijze. In den lande zijn hier voor zover bekend, geen voorbeelden van beschikbaar. Wel kan de gemeente een rol als adviseur hebben, bijvoorbeeld in een raad van advies. Ook kan een concessieovereenkomst gesloten worden tussen

de gemeente en de stichting. Daarmee moet de stichting verantwoording afleggen en houdt de gemeente sturing op het resultaat.

Intern

Een aantal interne stakeholders van betrokken afdelingen is bevraagd naar welk beeld men heeft voor de toekomstige organisatie van de kermis. Voor de evaluatie van het interne proces kermis 2023 is overigens een apart traject gevolgd. Deze uitkomsten hebben niet geleid tot een substantieel ander advies over de organisatievorm.

Belangrijke uitkomst van de gesprekken is dat er over de gehele linie intern behoefte is aan:

- duidelijkheid over rollen, taken en verwachtingen;
- functiescheiding, geen dubbele petten;
- de juiste mens op de juiste plek (capaciteit en kennis/competenties borgen, ook op langere termijn).

Hoe dit bereikt moet worden, daar denkt men niet geheel hetzelfde over. Vanuit de vergunningverlenende rol is het beter om vergunningsaanvraag en –verlening gescheiden te houden, vanuit oogpunt van onafhankelijkheid. Maar vanuit de uitvoering wordt het belang van zelf regie houden benadrukt. De gemeentelijke verantwoordelijkheid en belangenafweging ten aanzien van de openbare ruimte wordt daarbij als argument genoemd. Daarnaast is het bestuur van mening dat de gemeente in ieder geval een rol blijft spelen bij de organisatie van de kermis en dat het volledig uitbesteden aan een externe partij geen optie is.

Scenario's en advies

Vervolgens zijn onderstaande scenario's beschreven waarna de *drie* meest reële scenario's zijn uitgewerkt met een aantal plussen en minnen.

- *Gemeente is regievoerder en uitvoerder (gemeente eindverantwoordelijk)*
- **Gemeente is regievoerder (gemeente eindverantwoordelijk)**
- *Stichting is organisator en regievoerder (stichting eindverantwoordelijk)*
 - o *Gemeente is betrokken bij oprichting en geeft advies*
 - o Gemeente is (alleen) vergunningverlener
 - o Gemeente is participant in de stichting

Op basis hiervan en de afwegingen is het advies om te kiezen voor gemeente als regievoerder. Een belangrijke overweging bij deze keuze is het belang wat de gemeente hecht aan het behouden van invloed op de kermis en aan een integrale belangenafweging tussen diverse doelgroepen in de openbare ruimte. En tegelijkertijd het besef dat een evenement van dergelijke omvang qua regelgeving en maatschappelijke omgeving steeds complexer wordt en de noodzaak om het beheersbaar te houden.

Bij dit adviesscenario is de gemeente naast regievoerder ook (indien gekozen is voor een vergunningenstelsel) vergunninghouder en vergunningverlener. Gemeente voert een beperkt deel van de taken zelf uit en maakt gebruik van externe expertise op onderdelen. Dit kan door inhuur van een bureau dat diverse taken op zich neemt, of door de inhuur van diverse specialistische kennis op "losse" onderdelen of een combinatie daarvan. Tevens is het hierin ook een optie om gebruik te maken van een samenwerkingsverband met bijvoorbeeld partijen als horeca. Bij dit

scenario is keuzemogelijkheid welke taken worden uitbesteed: uitvoerende en/of adviserende taken en eventueel ondersteuning bij de vergunningaanvraag.

Het advies is tevens om dit als groeimodel te zien en steeds te leren van de ervaringen van de vorige kermis. Leerpunten komen uit de interne evaluatie van kermis 2023 en uit de gesprekken. In de aanloop naar kermis 2025 kan intern nader besproken worden welke keuzes gemaakt worden wat betreft het wegzetten van taken op basis van (delen van) de bouwstenen. Dit is een uitwerking die vanuit de betrokken afdelingen en teams VTH, Veiligheid en IBOR in gang gezet kan worden. Daarmee kan tevens bepaald worden in hoeverre het wenselijk is om taken aan 1 bureau uit te besteden (waarvoor dan een aanbesteding doorlopen moet worden) of te (blijven) werken met individuele specialisten/bureaus.

Financiën

Het financiële effect is afhankelijk van welke definitieve keuzes worden gemaakt ten aanzien van de uitwerking m.b.t. wegzetten van taken. In ieder geval zijn extra kosten te verwachten voor extra capaciteit voor regievoering/projectleiding. Daarnaast is de verwachting dat er extra kosten zijn voor inhuur externe expertise zoals veiligheid en marketing en communicatie.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Afdeling IBOR is gevraagd een advies op te stellen welke organisatievorm voor het organiseren van de toekomstige kermis in Oss het beste past bij de gemeente Oss. Daarmee willen we bereiken dat de toekomstige kermis, zoals vastgelegd in de op te stellen kermisvisie, ook organisatorisch en financieel gezien toekomstbestendig is.

Het actualiseren van het evenementenbeleid en het daarin op te nemen nog op te stellen kermisbeleid is de opdracht waar afdeling VTH voor aan de lat staat. Dit advies over de organisatievorm is onderdeel daarvan. Het gaat met name over de vraag welke rol de gemeente in de toekomstige organisatie van de kermis wil innemen. Dus: in welke mate worden welke taken door de gemeente uitgevoerd en in welke mate worden welke taken elders belegd, en waar dan. De beschouwde scenario's variëren van volledig zelf doen tot volledig buiten de deur zetten.

1.2. Opzet onderzoek en leeswijzer

Het onderzoek begint met een inventarisatie welke taken moeten gebeuren bij het organiseren van een kermis (hoofdstuk 2).

Voor het opstellen van het advies is gesproken met:

- een aantal andere gemeenten met een kermis in het centrum (hoofdstuk 3)
- Kermisbond Bovak (hoofdstuk 4)
- Respons, onderzoek- en adviesbureau gespecialiseerd in evenementen (hoofdstuk 4)
- interne stakeholders (hoofdstuk 5)

Op basis van de verkregen informatie is een aantal scenario's beschreven. Deze staan in hoofdstuk 6. Vervolgens zijn de plussen en minnen (wat is het effect van een scenario?) in hoofdstuk 7 beschreven. In hoofdstuk 8 staat het advies verwoord. Hoofdstuk 9 geeft een indicatie van de financiële gevolgen.

2. Bouwstenen organisatie kermis

Om een beeld te vormen over de organisatievorm van de kermis, is het van belang inzichtelijk te hebben wat de organisatie van de kermis inhoudt. Dit betreft op hoofdlijnen de volgende bouwstenen. Het is als taken gerubriceerd per thema, Dit is niet per sé hetzelfde als de indeling per afdeling/team. Dit zegt dus niks over wie deze taken uitvoerde of gaat uitvoeren. De nummering is bedoeld om te rubriceren en is niet automatisch een (chronologische) volgorde. Verschillende bouwstenen kunnen deels gelijktijdig lopen.

0. Evenementenkalender

- a. Bepalen uitgangspunten kermis (locatie, tijden, dagen/datum)
- b. Aanmelden voor evenementenkalender

1. Verpachting

- 1a. Publicatie inschrijving
- 1b. Inschrijvingen beoordelen
- 1c. Inschrijvingen toedelen aan terreinen
- 1d. Besluit toewijzing exploitanten

2. Evenementenvergunningaanvraag

- 2a. Omgevingsgesprek voorafgaand aan aanvraag?
- 2b. Zorgdragen voor (laten) opstellen verkeersplan
- 2c. Zorgdragen voor (laten) opstellen veiligheidsplan (*) kermis
- 2d. Zorgdragen voor overige vereiste stukken
- 2e. Aanvraag en stukken indienen
- 2f. Afstemming met vergunningverlening
- 2g. Vergunninghouder is verantwoordelijk voor naleven vergunningsvoorwaarden / informeren omgeving
- 2h. verantwoordelijk voor vergunningsvoorwaarden

3. Vergunningverlening en besluiten

- 3a. Informeren aanvrager over indieningsvereisten
- 3b. Beoordelen aanvraag + stukken
- 3c. Adviezen ophalen en beoordelen
- 3d. Afstemming met aanvrager
- 3e. Besluit op aanvraag vergunning
- 3f. Verkeersbesluitprocedure
- 3g. Ontheffing Zondagswet, alcoholwet, wet op de kansspelen

4. Realisatie kermis

- 4a. Organisatie terrein salonwagens
- 4b. Vrijmaken kermisterrein
- 4c. (laten) inrichten kermisterrein (bv toiletvoorz, , EHBO-locatie)
- 4d. Zorgen voor stroom/diesel/water
- 4e. Begeleiden op- en afbouw
- 4f. Tijdens kermis praktische ondersteuning
- 4g. Schoonmaak /afvalstromen tijdens en na afloop
- 4h. Aanspreekpunt exploitanten en overige meldingen

6. Toezicht & Handhaving

- 6a. T&H openbare ruimte
- 6b. T&H regelgeving algemeen (APV, Alcoholwet, Activiteitenbesluit etc)
- 6c. T&H vergunningsvoorwaarden

7. Verkeer en parkeren

- 7a. Advisering door deskundigen over verkeersplan
- 7b. Afstemming met verkeersadviseur politie over verkeersbesluit
- 7c. Zorgdragen voor wegafzettingen, bebording en parkeergeleiding
- 7d. Zorgdragen voor fietsparkeermogelijkheden

8. Veiligheid

- 8a. Advisering door deskundigen over veiligheidsplan kermis
- 8b. Beveiligingsbedrijf
- 8c. Veiligheidsteam tijdens kermis (CMT)
- 8d. Crowdmanagement tijdens kermis
- 8e. Zorgdragen voor afstemming tussen veiligheidsplannen andere evenementen (randprogrammering)

9. Randprogrammering

- 9a. Afstemming met organisatoren kermisfeesten
- 9b. Afstemming met centrumondernemers/horeca/CMO
- 9c. Regelen promotieactiviteiten en acties kermis
- 9d. Aankleding stad en kermisterrein
- 9e. Citymarketing, website etc.

5. Budget

- 5a. Financieel verantwoordelijk voor inkomsten (pacht) en uitgaven
- 5b. Zorgdragen voor inning pachtgelden

3. Andere gemeenten

Voor vergelijking met andere gemeenten en om hiervan te leren is gesproken met een zestal gemeenten. Hiervoor is gezocht naar een aantal gemeenten:

- Met een kermis in het centrum
- Dorpskermis-overstijgende grootte
- In de regio
- Met een van elkaar verschillende benadering qua organisatie.

Mede op basis van informatie vanuit onze contacten, de kermisbond en Respons is gekozen voor onderstaande 6 gemeenten. Hieronder staat per gemeente de highlights. In de bijlage staat een uitgebreidere samenvatting.

3.1. *Best*

Deze gemeente is regievoerder en uitvoerder en daarmee eindverantwoordelijk voor de kermis. Deze gemeente doet in principe “alles” zelf rondom de kermis. Een aantal praktische zaken is uitbesteed. De kermiscoördinator treedt op als projectleider. Deze vraagt de vergunning aan en zorgt voor alle stukken. Scheiding van petten gebeurt door inzet van verschillende interne medewerkers en door ondersteuning van externe deskundigen. De afdeling vergunningverlening is bovendien niet betrokken bij de voorbereiding van de aanvraag en behandelt de aanvra(a)g(er) gelijk aan andere evenementenorganisatoren.

De tip die de gemeente meegeeft is om de kermis in eigen beheer te houden, tenminste regie houden. Met name op verpachting is transparantie en neutraliteit belangrijk. De suggestie om als gemeenten samen te werken op onderdelen (voor 4-ogen of pettenscheiding) wordt gedaan.

3.2. *Maashorst*

Deze gemeente is regievoerder en uitvoerder en daarmee eindverantwoordelijk voor de kermis. Deze gemeente doet in principe “alles” zelf rondom de kermis. Een aantal praktische specialistische zaken is uitbesteed. De projectleider kermis wordt door directie en de wethouder aangestuurd. In de werkgroep zitten alle relevante disciplines en deze vallen wat betreft kermiswerkzaamheden functioneel onder de projectleider. Vergunningverlening is betrokken bij de voorbereiding en bij de verpachting (meerjarige vergunningen aan kermisexploitanten van max. 3 jaar). Door horeca en centrummanagement worden feesten georganiseerd. Afstemming en verbinding gebeurt door de gemeentelijke horeca coördinator.

De gemeente heeft locatieprofielen en werkt met een kermisverordening en privaatrechtelijke voorwaarden. Dit geeft vrijheid van werken en duidelijkheid over (het doorgaan van) de kermis voor iedereen. De voorbereiding wordt wel aangevlogen als ware het een vergunningentraject. De toetsing van de stukken gebeurt door andere collega's dan de werkgroepleden en door de veiligheidsdiensten.

De tip die de gemeente meegeeft is om de kermis in eigen beheer te houden. Tenminste regie houden met eventueel uitbesteding van taken. Maar bijvoorbeeld bewonerscontacten zijn essentieel om zelf te doen.

3.3. 's-Hertogenbosch

De gemeente heeft regie en is eindverantwoordelijk, ook financieel. De gemeente heeft Bureau De Kermisgids (BdK) ingehuurd voor ondersteuning. De keus voor externe ondersteuning heeft te maken met het ontbreken van interne expertise en het beheersen van kosten. Via een aanbestedingsprocedure is dit bureau gekozen. De gemeente betaalt aan BdK een vast bedrag voor een vast aantal taken, hiervoor kan de gemeente het niet zelf doen. Intern is de evenementencoördinator degene die regie voert op het contract met BdK. Deze evenementencoördinator is eindverantwoordelijk voor de kermis, waaronder ook de contacten met de omgeving, horeca en externe (veiligheid)diensten. Voor de kermis heeft de gemeente een kermisverordening. De kermis wordt gezien als publieke taak, een volksfeest. Het belangrijkste voordeel van het contract met BdK is tijdsbesparing, ze nemen veel werk uit handen. BdK kent het begrip kermis door en door en is gewend om in oude binnensteden een goede kermis te organiseren met diverse belangen. Er worden niet echt nadelen genoemd. De tip die de gemeente meegeeft is om onafhankelijk te blijven en een stevige regie te houden richting de realisatie.

3.4. Wijchen

De gemeente heeft regie en is eindverantwoordelijk, ook financieel. De gemeente heeft Bureau de Kermisgids (BdK) ingehuurd voor ondersteuning. De keus voor externe ondersteuning is jaren geleden (bijna 20) gemaakt. BdK heeft een contract voor onbepaalde tijd. BdK ontvangt een percentage van de stagelopbrengraten. Onderaan de streep heeft de gemeente een positief saldo. Intern is de evenementencoördinator degene die regie voert op het contract met BdK en degene die de vergunning aanvraagt en deze is eindverantwoordelijk voor de kermis, waaronder ook de contacten met de omgeving en externe (veiligheid)diensten. De vergunning wordt aangevraagd met gebruikmaking van al jaren bestaande stukken (indien nodig geactualiseerd). Het belangrijkste voordeel van het contract met BdK is tijdsbesparing, ze nemen veel werk en gedoe uit handen. Vooral het ontzorgen wat betreft het contact met kermisexploitanten, klachtenafhandeling, dagelijkse besommingen tijdens de kermis worden als voordeel genoemd. Er hoeft maar een beperkt beroep gedaan te worden op de gemeentelijke organisatie. Er worden niet echt nadelen genoemd. De tip die de gemeente meegeeft is om intern voor duidelijkheid te zorgen: wie doet wat en leg het vast (eventueel in functieomschrijving).

3.5. Meierijstad

Deze gemeente heeft gekozen om de organisatie en regie en verantwoordelijkheid bij een stichting neer te leggen. De gemeente is betrokken bij de oprichting en geeft advies. Deze vorm gold al in Veghel en dit principe is later ook na de herindeling in St. Oedenrode en Schijndel toegepast. De stichtingen bestaan uit vrijwilligers (vaak dorpsraden) en partijen als centrummanagement of een organisatie die zich inzet voor de promotie van de kern of enkele exploitanten. In Veghel en St. Oedenrode is de stichting ook verantwoordelijk voor de kermis in de

omliggende kernen. Het randprogramma wordt daar in elk dorp lokaal georganiseerd, buiten de stichting om. Voor deze nieuwe stichtingen is een samenwerkingsovereenkomst gesloten. De stichting is verantwoordelijk voor de organisatie (incl. vergunningsaanvraag), de veiligheidseisen, afstemming met horeca, communicatie en promotie en de financiën, de gemeente faciliteert. De gemeente steunt de stichtingen met een eenmalige lening en een tijdelijke gemeentelijke kermiscoördinator. Het is de bedoeling om de gemeentelijke ondersteuning na drie jaar stop te zetten als het goed loopt. Daarmee heeft de gemeente na deze periode slechts nog een vergunningverlenende rol.

Het grootste voordeel van deze stichtingsvorm met samenwerkingsovereenkomst is dat de gemeente verwacht dat hiermee de dorpskermissen in stand gehouden kunnen worden. Echter het vraagt best veel van dorpsraden en vrijwilligers, de regie en verantwoordelijkheid ligt in formele zin bij hen. In praktische zin heeft de gemeente door de tijdelijke kermiscoördinator nog wat regie op de afstemming tussen kermisstichting, horeca en bewoners en dat blijkt wel belangrijk.

3.6. Venlo

Deze gemeente heeft de organisatie en regie en verantwoordelijkheid volledig bij een stichting neergelegd. Hierbij is de gemeente geen participerende partij in de stichting waardoor zij geen regievoerder, geen uitvoerder en geen vergunninghouder is. Gemeente is alleen vergunningverlener.

De kermis is wel belangrijk maar geen kerntaak, vindt de gemeente. De markt moet zelf bepalen of er een kermis komt. Toen die keus destijds gemaakt was, is men overgestapt van kermisverordening naar vergunningensysteem (met duidelijk beleidsmatige kaders) zodat het gelijk werd gesteld aan ieder andere evenement. Er is geen contract of samenwerkingsovereenkomst. Het eerste jaar steunden gemeentelijk medewerkers de stichting t.b.v. de opstart. De stichting organiseert inmiddels alles en is (ook financieel) verantwoordelijk. De gemeente ontvangt geen pachtgelden. De gemeente doet wat nodig is net als bij andere evenementen.

Met deze werkwijze heeft de gemeente geen omkijken naar de kermis (geen verantwoordelijkheid). Het regelen van aantrekkelijke attracties en de contacten met de kermisexploitanten vond de gemeente best lastig en nu is dat alles buiten de deur gezet. Door de combinatie van binnenstad Venlo in één stichting met de andere stadsdelen (die losstaand niet echt rendabel zijn) kan ook hier een kermis blijven bestaan. Nadeel is dat de gemeente volledig afhankelijk is van de keuze van de stichting of een andere exploitant om wel of geen kermis te organiseren.

4. Kermisbond en Respons

4.1. Kermisbond

Wat betreft het organiseren van een kermis is de kermisbond van mening dat de gemeente altijd eindregie moet behouden en leading blijft. Dit vanwege het intensieve gebruik van de openbare ruimte en de vele belangen van ondernemers, horeca, bewoners en kermisexploitanten die daar spelen. Het uitbesteden van praktische zaken en delen van de voorbereiding is geen probleem aldus de kermisbond, maar dat moet niet leiden tot het uitbesteden van het geheel. Een stichting heeft daarom niet de voorkeur van kermisbond. Een stichting waarin gemeente participeert, is volgens de kermisbond geen werkwijze die wordt toegepast in den lande.

Verder heeft de kermisbond een overzicht verstrekt van kermisgemeenten en de organisatie daarvan. Hieruit blijkt dat van de top 10- kermissen de meerderheid van de gemeenten de kermis in eigen beheer organiseert. Ook bij de – in omvang- daaropvolgende 30 kermissen is dat het beeld.

4.2. Respons

Voor een volledige weergave van het onderzoek van Respons wordt verwezen naar het rapport “Een nieuwe toekomst voor de kermis in Oss” (14 nov. 2022). Respons adviseert om de organisatie van de kermis onder te brengen in een stichting. Na nadere analyse geeft Respons recentelijk aan dat als gevolg van voortschrijdend inzicht zij adviseert om als gemeente niet te participeren (ook niet in de Raad van Toezicht of het bestuur) in de stichting. Dit omdat de gemeente vergunningverlener is en op afstand in de juiste positie komt. Wel kan de gemeente wanneer meer verbinding is gewenst in de “raad van advies” plaatsnemen. Dat is ook de gemene deler van bij Respons bekende stichtingen.

Door het uitgeven van een concessieovereenkomst met een concessievergoeding houdt de gemeente voldoende sturing op het resultaat. Als concessiehouder moet de stichting namelijk elk jaar verantwoording afleggen aan de concessiegever (gemeente).

5. Bevindingen intern

In juni 2023 zijn gesprekken gevoerd met een aantal relevante interne stakeholders die vanuit hun leidinggevende of uitvoerende functie betrokken zijn bij de organisatie van de kermis. Deze gesprekken hadden niet de insteek om het proces van kermis 2023 te evalueren, daarvoor is een aparte opdracht verleend. Hoofdvragen bij de in juni gevoerde gesprekken waren o.a.:

- welk beeld men heeft voor de toekomst bij het organiseren van de kermis
- welke rol (taken, verantwoordelijkheden) zou de gemeente in de toekomst minimaal bij het evenement kermis moeten hebben
- welke taken die de gemeente nu doet, zouden we zelf willen blijven doen, en welke zouden we kunnen overwegen om af te stoten.

In de loop van de maanden juli en augustus bleek dat in het proces kermis 2023 de interne druk groeide. Dit heeft ook invloed op hoe men intern naar de organisatie van kermis 2024 en verder vooruitkijkt. Daarom is ervoor gekozen om de resultaten van de interne evaluatie van het kermisproces 2023 af te wachten alvorens het onderhavige advies definitief af te ronden. Niet om in deze context definitieve conclusies te trekken uit de interne evaluatie. Maar wel om indien nodig het onderhavige advies te nuanceren of aan te scherpen.

Onderstaande weergave is een analyse n.a.v. de gevoerde gesprekken in juni 2023.

5.1. Belang kermis

Over het belang van de kermis is geen discussie (Oss is regiogemeente, het zet Oss op de kaart, past bij Oss als arbeidersstad, belangrijke ontmoetingsplaats, de kermis is een begrip).

5.2. Organisatie kermis

Wat betreft de toekomstige organisatie van de kermis en de rollen/taken die de gemeente zelf zou willen/moeten doen of afstoten, is er geen uniform standpunt. Wel is er op onderdelen een gemene deler.

5.2.1. Overeenkomsten

De gemene deler is dat een aantal aandachtspunten c.q. voorwaarden worden genoemd voor de organisatie van komende kermissen. Ieder verwoordt dat op zijn eigen manier maar het komt neer op:

- duidelijkheid over rollen, taken en verwachtingen;
- functiescheiding, geen dubbele petten;
- de juiste mens op de juiste plek (capaciteit en kennis/competenties borgen, ook op langere termijn).

Dit wordt door eenieder gezien als vereiste, zeker indien de gemeente ervoor kiest om de organisatie in enige mate zelf te blijven doen. Maar ook bij het (deels of geheel) uitbesteden blijft

de gemeente betrokken vanwege de wettelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden, en zijn deze punten een vereiste.

5.2.2. Verschillen

Een groot deel van de geïnterviewden geeft aan dat de gemeente regie moet houden op de kermisorganisatie en dat de gemeente de kermis in de basis zelf kan organiseren.

Het belangrijkste argument dat door velen wordt genoemd is dat de gemeente de belangen van alle externe partijen kan behartigen/afwegen. Tegelijkertijd merken we dat vanuit het interne proces verschillende mensen worstelen met het belang van de eigen afdeling in relatie tot het belang wat de gemeente aan de kermis hecht. Ook worstelen we met takenscheiding. Het belang van de kermis gaat breder, en kan anders zijn dan het belang van individuele afdelingen, werd ook wel gezegd.

Als het gaat over de verantwoordelijkheid van de verschillende afdelingen wordt enkele keren de vraag gesteld wie de vergunning zou moeten aanvragen. Vanuit het bredere perspectief zou de interne projectleider wellicht beter een onafhankelijke rol (niet verbonden aan 1 afdeling) moeten hebben.

Vanuit VTH zit men er anders in. Vanuit de rol van VTH is het beter om vergunningsaanvraag en –verlening gescheiden te houden, vanuit oogpunt van onafhankelijkheid. De gemene deler is wel dat ook VTH aangeeft dat duidelijkheid, transparantie en functiescheiding essentieel is. VTH verwacht vanuit een organisator professionaliteit bij de vergunningaanvraag en ziet ook het belang van professionaliteit bij het proces en de inrichting van de gemeentelijke organisatie.

Vanuit VTH wordt verder aangegeven dat de inzet van mensen bij het evenement kermis Oss onevenredig groot is (editie 2023) ten opzichte van andere evenementen waar de afdeling de vergunning voor verleent. De werklast van de kermis gaat ten koste van reguliere werkzaamheden. Deze (onevenredige) inzet herkennen andere geïnterviewden ook.

Verder is er verschil in de mate waarin men vindt dat de gemeente zich kan of moet laten ondersteunen door externen. Bij IBOR ziet men wel meerwaarde in externe ondersteuning maar is men meer van “veel zelf blijven doen”. Andere afdelingen benadrukken wat meer dat we niet alles zelf hoeven te kunnen en dat specifieke specialistische taken prima extern gezet kunnen worden.

6. Scenario's

Op basis van verkregen informatie van de andere gemeenten, de kermisbond, Respons en onze bevindingen is een aantal scenario's benoemd. Dit zijn de hoofdvarianten hoe een kermis georganiseerd kan worden, benaderd vanuit de rol van de gemeente.

6.1. *Gemeente is regievoerder en uitvoerder (gemeente eindverantwoordelijk)*

Hierbij heeft de gemeente in de basis "alles" in eigen hand, zowel regievoerder als uitvoerder als vergunninghouder. De gemeente is ook vergunningverlener (indien gekozen is voor een vergunningenstelsel).

6.2. *Gemeente is regievoerder (gemeente eindverantwoordelijk)*

Hierbij is de gemeente regievoerder en (indien gekozen is voor een vergunningenstelsel) vergunninghouder. Gemeente voert een beperkt deel van de taken zelf uit en maakt gebruik van externe expertise op onderdelen. Dit kan door inhuur van een bureau dat diverse taken op zich neemt, of door de inhuur van diverse specialistische kennis op "losse" onderdelen of een combinatie daarvan. Tevens is het hierin ook een optie om gebruik te maken van een samenwerkingsverband met bijvoorbeeld partijen als horeca. Hier is keuzemogelijkheid welke taken worden uitbesteed: uitvoerende en/of adviserende taken en eventueel ondersteuning bij de vergunningaanvraag. De gemeente is ook vergunningverlener.

6.3. *Stichting is organisator en regievoerder (stichting eindverantwoordelijk)*

6.3.1. *Gemeente is betrokken bij oprichting en geeft advies*

Hierbij is de gemeente geen participerende partij in de stichting waardoor zij geen regievoerder, geen uitvoerder en geen vergunninghouder is. De gemeente heeft beperkte invloed middels betrokkenheid bij de oprichting van de stichting (o.a. formuleren doelstellingen). Ook kan een concessieovereenkomst met de stichting gesloten worden waardoor de stichting verantwoording af moet leggen aan de concessieverlener (de gemeente) en waarin taken, verantwoordelijkheden, rechten en verplichtingen van de gemeente en de op te richten stichting staan. Afhankelijk van de aard van de afspraken kan dit ook een samenwerkingsovereenkomst zijn. De stichting is in ieder geval hierbij organisator en verantwoordelijk voor de exploitatie. De gemeente kan via deelname in een raad van advies een adviesrol op zich nemen. De gemeente is ook vergunningverlener. Het is mogelijk dat bij het opstarten van een stichting de gemeente 1 of 2 jaar de stichting ondersteunt vanuit haar ervaring als kermisorganisator ("warme overdracht").

6.3.2. *Gemeente is (alleen) vergunningverlener*

Hierbij is de gemeente geen participerende partij in de stichting waardoor zij geen regievoerder, geen uitvoerder en geen vergunninghouder is. Een externe stichting (zonder overeenkomst met de gemeente) of commerciële partij organiseert de kermis. De gemeente is vergunningverlener en heeft alleen vanuit die rol invloed.

Het is mogelijk dat bij het opstarten van een stichting de gemeente 1 of 2 jaar de stichting ondersteunt vanuit haar ervaring als kermisorganisator ("warme overdracht").

6.3.3. Gemeente is participant in de stichting

Hierbij participeert de gemeente in (het bestuur of raad van toezicht van) de stichting. In den lande zijn hier geen voorbeelden van beschikbaar. Op basis van de informatie van de Kermisbond, Respons en uit navraag bij enkele gemeenten blijkt dat dit geen gebruikelijke werkwijze is en geen reëel scenario.

6.4. Trechters

Bij scenario 6.3.1. wordt de organisatie volledig uitbesteed aan een externe partij. Dit vanwege het ontbreken van deelname van de gemeente in de stichting. Vanuit die invalshoek zou dit scenario, gezien het standpunt van B&W (zie hieronder), afvallen. Echter met de constructie van een overeenkomst heeft de gemeente in beperkte mate wel invloed. Daarom wordt deze wel meegenomen in de vergelijking van het volgende hoofdstuk.

Bij scenario 6.3.2. wordt de organisatie volledig uitbesteed aan een externe partij. Dit scenario valt af. Dit omdat het college van B&W zich al uitgesproken heeft dat zij van mening is dat wij als gemeente in ieder geval een rol blijven spelen bij de organisatie van de kermis en dat het volledig uitbesteden aan een externe partij geen optie is. Dit is als zodanig verwoord in de opinienota die behandeld is in de commissie van 9 februari 2023.

Het scenario 6.3.3. valt af. Gezien de verkregen informatie is de conclusie dat dit geen haalbaar en reëel scenario is.

7. Plussen en minnen

De drie overgebleven scenario's worden hieronder nader beschouwd.

- **(6.1) Gemeente is regievoerder en uitvoerder** (*gemeente eindverantwoordelijk*)
- **(6.2) Gemeente is regievoerder** (*gemeente eindverantwoordelijk*)
- **(6.3.1.) Stichting is organisator en regievoerder** (*stichting eindverantwoordelijk*)
Gemeente is betrokken bij oprichting en geeft advies

Gemeente is regievoerder en uitvoerder (*gemeente eindverantwoordelijk*)

- A. Sterke punten en kansen
 - Volledige regie en overzicht
 - Gedetailleerde invloed op alles
 - Neutrale en integrale belangenafweging retail, horeca, exploitanten, bewoners, bezoekers
 - Ontwikkelkans qua versterken samenwerking intern en professionaliseringsslag
- B. Zwakke punten en uitdagingen
 - Risico op onduidelijkheid pettenscheiding, vraagt een scherpe organisatie
 - Minder zicht op financiën (grote ureninzet, aantal uren ondoorzichtig)
 - Is er voldoende capaciteit en expertise in eigen huis op structurele basis?
 - Regelgeving en complexiteit bij het organiseren van een evenement
 - Beperkte tot geen gedeelde verantwoordelijkheid met externe partijen in het centrum zoals horecaondernemers

Gemeente is regievoerder (*gemeente eindverantwoordelijk*)

- A. Sterke punten en kansen
 - Volledige regie en overzicht
 - Gedetailleerde invloed op zaken die gemeente belangrijk vindt
 - Neutrale en integrale belangenafweging retail, horeca, exploitanten, bewoners, bezoekers
 - Ontzorging: beperktere inzet medewerkers, keuzemogelijkheid taken
 - Ontwikkelkans qua versterken samenwerking intern en professionaliseringsslag
 - (blijven) doen waar we goed in zijn en mogelijkheid om expertise in te zetten op de onderdelen waar dit vanuit capaciteit en/of kennis nodig is
 - Mogelijkheid om verantwoordelijkheid deels te delen met externe partijen in het centrum zoals horecaondernemers

B. Zwakke punten en uitdagingen

- Risico op onduidelijkheid pettenscheiding, vraagt een scherpe organisatie
- Zorgvuldige afweging en interne afstemming nodig welke taken kunnen extern
- Inzicht in financiële plaatje blijft een uitdaging
- Financieel voordeel is afhankelijk van keuzes (mate en aard van) uitbesteden
- Met regierol ook nog inzet interne capaciteit nodig

Stichting is organisator en regievoerder (stichting eindverantwoordelijk)

(Gemeente is betrokken bij oprichting en geeft advies)

A. Sterke punten en kansen

- Duidelijke pettenscheiding
- Ontzorging qua capaciteit en verantwoordelijkheid: gemeente behoudt alleen publieke taken en verantwoordelijkheden
- Via overeenkomst (doelen, randvoorwaarden etc.) en adviesrol heeft gemeente invloed
- Financieel geen risico voor de gemeente
- Kan (moet) samenwerking tussen externe partijen in het centrum versterken
- Bij de juiste deelnemende partijen heeft de kermisorganisatie alle benodigde capaciteit en expertise in huis.

B. Zwakke punten en uitdagingen

- Gemeente geeft organisatie en exploitatie uit handen
- Gemeente heeft beperkte invloed op de "inhoud"
- Gemeente heeft beperkte invloed op integrale belangenafweging retail, horeca, exploitanten, bewoners, bezoekers (belang openbare ruimte versus belang van stichting: een goed kermisproduct)
- Belangrijk om afspraken rol gemeente (advies/ondersteuning) goed vast te leggen
- Is afhankelijk van vermogen tot samenwerken en andere capaciteiten van betrokken partijen
- Welke partijen de stichting vormen bepaalt de mate van invloed van partijen (bijvoorbeeld wel of geen rol (horeca)ondernemers)

8. Advies

Overwegingen:

- De gemeente heeft naast haar wettelijke taken ook een publieke taak ten aanzien van de openbare ruimte en haar gebruikers; niet alleen heeft de gemeente de verantwoordelijkheid over de openbare ruimte maar is er ook het belang van een integrale afweging tussen diverse doelgroepen;
- De gemeentelijke organisatie heeft kennis en ervaring opgebouwd bij het organiseren van de kermis;
- De regelgeving en maatschappelijke omgeving rondom een evenement van dergelijke omvang wordt steeds complexer;
- De samenwerking met en inzet van centrumondernemers kan en moet intensiever om te groeien naar de gewenste toonaangevende kermis inclusief volwaardige randprogrammering en kermisfeesten;
- De gemeentelijke organisatie heeft sterk behoefte aan duidelijkere afspraken en begrenzing van inzet, taken, rollen en verantwoordelijkheden;
- Het bestuur heeft een duidelijke wens om een rol te blijven spelen bij de organisatie. De gemeente hecht groot belang aan het behouden van invloed op de kermis.

Met meeweging van:

- de ervaringen van andere gemeenten. De meerderheid van de top-10 kermissen in Nederland wordt georganiseerd door of onder regie van de gemeente. Dit geeft aan dat de kermis door deze gemeenten als ander soort evenement wordt gezien dan een ander evenement;
- De visie van de kermisbond die vanuit belangenafweging graag een regierol door de gemeente ziet bij de organisatie;
- De informatie van Respons die de voordelen van een stichtingsvorm beschrijft. Dit betekent ook dat de gemeente op afstand staat en het vraagt professionaliteit bij de stichting;
- De interne bevindingen waarin men aangeeft dat de organisatie van de kermis grote impact op de organisatie heeft. Belangrijk is om te zien waar we goed in zijn en waar het ons (te) veel kruim kost.

Van deze overwegingen weegt zwaar dat de gemeente belang hecht aan het behouden van invloed op de kermis en aan een integrale belangenafweging tussen diverse doelgroepen in de openbare ruimte. En tegelijkertijd het besef dat een evenement van dergelijke omvang qua regelgeving en maatschappelijke omgeving steeds complexer wordt en de noodzaak om het beheersbaar te houden. Daarom is het advies om:

1. in principe te kiezen voor het scenario (6.2) "Gemeente als regievoerder" .
2. dit als groeimodel te zien en steeds te leren van de ervaringen van de vorige kermis.

Toelichting punt 2

Voor de kermis van 2024 is de voorbereidingsperiode al gestart terwijl diverse uitgangspunten nog niet uitgekristalliseerd zijn. Dit maakt dat voor 2024 met de leerpunten van 2023 een organisatie opgetuigd kan worden met de gemeente als regievoerder en (in de basis vergelijkbaar met 2023) de inzet van een interne projectleider en externe expertise. De interne evaluatie geeft goede handvatten om te werken aan verbetering van de interne organisatie en de vereiste duidelijkheid op de drie punten zoals genoemd in paragraaf 5.2.1.:

- duidelijkheid over rollen, taken en verwachtingen;
- functiescheiding, geen dubbele petten;
- de juiste mens op de juiste plek.

In de aanloop naar 2025 kan in het kalenderjaar 2024 verder binnen de betrokken afdelingen en teams VTH, Veiligheid en IBOR nader besproken worden welke keuzes gemaakt worden wat betreft het wegzetten van taken op basis van (delen van) de bouwstenen. Dit is een uitwerking die vanuit het management van deze afdelingen met de betrokken teams in gang gezet kan worden.

Daarmee kan tevens bepaald worden in hoeverre het wenselijk is om taken aan 1 bureau uit te besteden (waarvoor dan een aanbesteding doorlopen moet worden) of te (blijven) werken met individuele specialisten/bureau's.

Ter gedachtevorming

Onderstaand een aantal punten ter overweging om de uitwerking verder vorm te geven.

- a. Scheiding intern tussen enerzijds organisatie/aanvrager en anderzijds beoordelaar/verlener.

Het is voor de onafhankelijke positie van VTH en Veiligheid van belang dat zij hun rol kunnen vervullen zoals zij bij andere grote evenementen doen. Dit kan betekenen dat zij geen deelnemer meer zijn in een project/werkgroep. Ook bestuurlijk is die scheiding van belang.

- b. Veiligheidsplan/verkeersplan of andere specialistische zaken voor de vergunningsaanvraag: door externe laten uitvoeren of periodieke toets door externe specialist.

Ook hiervoor geldt dat dit een meerwaarde is vanuit functiescheiding. Met name het veiligheidsplan, ook met het oog op de integraliteit met de andere evenementen tijdens de kermis, vraagt aandacht. Als er intern voldoende mensen zijn om enerzijds het opstellen en anderzijds het toetsen bij verschillende mensen neer te leggen, en men maakt duidelijke afspraken hierover, dan kan dit voldoende zijn om de functiescheiding te borgen. Als dit niet het geval is, of als men sowieso behoefte heeft aan versterking van de objectiviteit, dan geeft het opstellen door een externe specialist of een periodieke toets door een externe specialist meerwaarde.

- c. Verpachting: extra paar ogen van andere gemeente of advisering door extern bureau.

Gemeente kan onafhankelijk en vanuit neutraliteit verpachten. Een extern bureau heeft weliswaar veel kennis van de kermiswereld en het aanbod van attracties maar heeft ook een bepaalde macht en belang. Indien niet expertise maar transparantie reden is om een externe partij in te zetten, dan kan een andere gemeente daarin een rol spelen.

d. Toetsing vergunningsaanvraag: extra paar ogen van andere gemeente.

Door een andere gemeente te vragen de aanvraag mede te beoordelen, versterkt dit de objectiviteit.

e. Aanvraag vergunning: in opdracht van gemeente extern beleggen.

Het is te overwegen om de aanvraag door een uitvoerend bureau te laten doen. Dan blijft de gemeente in formele zin vergunningaanvrager en -houder maar liggen de praktische werkzaamheden t.a.v. aanvraag en alle contacten met de afdeling VTH daaromtrent niet bij de eigen collega's van de gemeente.

f. Promotie: sterker inzetten op samenwerking en externe expertise.

Aspecten als randprogrammering, sfeer & aankleding, marketing & promotie zijn van belang om te groeien naar een toonaangevende kermis. Hiervoor is ook goede samenwerking met partijen in het centrum nodig.

9. Financiën

Voor de organisatievorm vanaf 2025 is het deels afhankelijk welke definitieve keuzes worden gemaakt ten aanzien van de uitwerking m.b.t. wegzetten van taken. In de aanloop naar kermis 2025 kan in het kalenderjaar 2024 nader besproken worden welke keuzes gemaakt worden wat betreft het wegzetten van taken op basis van (delen van) de bouwstenen. Dan wordt hiertoe een voorstel gemaakt voor de Programmabegroting 2025 wat dit betekent voor het benodigde budget.

In ieder geval zijn extra kosten te verwachten voor extra capaciteit voor een interne regievoerder/projectleider en ondersteuning. De huidige werkwijze dat dit binnen huidige takenpakket wordt gedaan, is op termijn niet houdbaar. Daarnaast is de verwachting dat er extra kosten zijn voor inhuur expertise veiligheid en inhuur expertise marketing en communicatie. Dit is naast de reeds aangevraagde extra formatie bij VTH/Veiligheid voor professionalisering evenementen.

Bijlagen

Overzicht en kenmerken gemeenten

Gemeente Best – regievoerder en uitvoerder

Gemeente Maashorst – regievoerder en uitvoerder

Gemeente 's-Hertogenbosch – regievoerder

Gemeente Wijchen – regievoerder

Gemeente Meijerijstad – stichting is organisator en regievoerder

Gemeente Venlo – stichting is organisator en regievoerder

Nationale Bond van Kermisbedrijfhouders BOVAK

Respons

Overzicht en kenmerken gemeenten

Gemeente	Aantal inwoners gemeente	Aantal inwoners kern kermis	Aantal attracties kermis	Werkwijze organisatie kermis
Best	31.000	31.000	ruim 100	Gemeente
Maashorst	58.000	37.000	ongeveer 100	Gemeente
Meerijstad	84.000	29.000 (Veghel) 23.000 (Schijndel) 14.000 (St. Oedenrode)	ongeveer 35 (Veghel) ongeveer 27 (Schijndel) ongeveer 27 (St. Oedenrode)	Externe Stichting(en) + gemeente ondersteunt
Oss	94.000	60.000	80	Gemeente
's-Hertogenbosch	159.000	113.000	ongeveer 50	Gemeente + inzet Bureau Kermisgids
Venlo	102.000	69.000	40	Externe Stichting
Wijchen	41.000	37.000	ongeveer 40	Gemeente + inzet Bureau Kermisgids

Gemeente Best –regievoerder en uitvoerder

Juni 2023

Gesproken met de kermiscoördinator

Deze gemeente is regievoerder en uitvoerder en daarmee eindverantwoordelijk voor de kermis. Deze gemeente doet in principe “alles” zelf rondom de kermis. Een aantal praktische zaken is uitbesteed, zoals stroom/watervoorziening en leveren van toiletvoorzieningen, fietsenrekken en dranghekken. Er is een kermiscoördinator die optreedt als projectleider. Deze stuurt de mensen/teams aan die een rol hebben bij de kermis, zoals communicatie, de buitendienst en de boa's. De kermiscoördinator laat zich tijdens de kermis ondersteunen door (een extern) iemand die ondersteunend is voor meldingen. Omdat het een relatief kleine gemeente is doet de kermiscoördinator ook veel zelf in de voorbereiding. De kermiscoördinator vraagt de vergunning aan en zorgt voor alle stukken. Bijvoorbeeld voor het verkeersplan: de ene verkeerskundige stelt op, de andere toetst. Bijvoorbeeld het veiligheidsplan: in samenwerking met een extern bureau opgesteld, wordt jaarlijks geactualiseerd door gemeente. De afdeling vergunningverlening is niet betrokken bij de voorbereiding van de aanvraag en behandelt de aanvra(a)g(er) gelijk aan andere evenementenorganisatoren. De basis is het bestemmingsplan en het hoofdstuk kermisbeleid in het evenementenbeleid.

Tot ongeveer 10/15 jaar geleden had de gemeente een kermisverordening, inmiddels al jaren een vergunningentraject. Dit vanwege gelijke behandeling met andere organisatoren. In financiële zin moet de kermis kostendekkend zijn, echter een klein tekort wordt geaccepteerd.

De tip die de gemeente meegeeft is om de kermis in eigen beheer te houden, tenminste regie houden. Met name op verpachting is transparantie en neutraliteit belangrijk. De suggestie om als gemeenten samen te werken op onderdelen (voor 4-ogen of pettenscheiding) wordt gedaan.

Gemeente Maashorst –regievoerder en uitvoerder

Juni 2023

Gesproken met de projectleider kermis

Deze gemeente is regievoerder en uitvoerder en daarmee eindverantwoordelijk voor de kermis. Deze gemeente doet in principe “alles” zelf rondom de kermis. Een aantal praktische specialistische zaken is uitbesteed. De projectleider kermis wordt door directie en de wethouder aangestuurd. In de werkgroep zitten alle relevante disciplines en deze vallen wat betreft kermiswerkzaamheden functioneel onder de projectleider. Denk aan communicatie en marketing, boa's, gemeentelijke horecacoördinator, vergunningen. Ook alles m.b.t. veiligheid loopt via de projectleider.

Vergunningverlening is betrokken bij de voorbereiding en bij de verpachting (meerjarige vergunningen aan kermisexploitanten van max. 3 jaar). Door horeca en centrummanagement worden feesten georganiseerd. Afstemming en verbinding gebeurt door de gemeentelijke horecacoördinator.

De gemeente heeft locatieprofielen en werkt met een kermisverordening en privaatrechtelijke voorwaarden. Dit geeft vrijheid van werken en duidelijkheid over (het doorgaan van) de kermis voor iedereen. De voorbereiding wordt wel aangevlogen als ware het een vergunningentraject. De toetsing van de stukken gebeurt door andere collega's dan de werkgroepleden en door de veiligheidsdiensten. In financiële zin dekken de verpachtingsgelden (3 jarige overeenkomst) de kosten.

De tip die de gemeente meegeeft is om de kermis in eigen beheer te houden. Tenminste regie houden met eventueel uitbesteding van taken. Maar bijvoorbeeld bewonerscontacten zijn essentieel om zelf te doen.

Gemeente 's-Hertogenbosch - regievoerder

Juni 2023

Gesproken met de evenementencoördinator

De gemeente heeft regie en is eindverantwoordelijk, ook financieel. De gemeente heeft Bureau De Kermisgids (BdK) ingehuurd voor ondersteuning. De keus voor externe ondersteuning heeft te maken met het ontbreken van interne expertise en het beheersen van kosten. Deze ondersteuning bevat o.a. advisering bij de verpachting en bij de opstelling van de kermisattracties, het maken van de opstellingstekening en het zorgdragen voor de gunningen en inning van de pachtgelden. BdK staat garant voor opbrengsten verhuur standplaatsen. De gemeente heeft bij deze taken de eindbeslissing/verantwoordelijkheid. Tijdens de kermis zorgt BdK voor begeleiding tijdens op- en afbouw (incl. aansturen buitendienst voor vrijmaken openbare ruimte), de schoonmaak en zijn zij aanspreekpunt voor de omgeving. De gemeente heeft in 2018 een aanbestedingsprocedure doorlopen. Ze vond het belangrijk dat de opdrachtnemer onafhankelijk is (geen eigen attracties) en ervaring heeft in het organiseren van een kermis. De gemeente betaalt aan BdK een vast bedrag voor een vast aantal taken, hiervoor kan de gemeente het niet zelf doen. Indien nodig worden er ad hoc aanvullende opdrachten gegeven. Intern is de evenementencoördinator degene die regie voert op het contract met BdK. Deze evenementencoördinator valt onder het interne evenementenbureau (afdeling Stadstoezicht) en deze is eindverantwoordelijk voor de kermis, waaronder ook de contacten met de omgeving, horeca en externe (veiligheid)diensten. De horeca organiseert een kermisfeest en andere activiteiten zoals een ouderenmiddag (o.b.v. evenementenvergunning). Voor de kermis heeft de gemeente een kermisverordening. De kermis wordt gezien als publieke taak, een volksfeest.

Het belangrijkste voordeel van het contract met BdK is tijdsbesparing, ze nemen veel werk uit handen (minder gedoe en minder overleg). BdK kent het begrip kermis door en door en is gewend om in oude binnensteden een goede kermis te organiseren met diverse belangen. Er worden niet echt nadelen genoemd.

De tip die de gemeente meegeeft is om onafhankelijk te blijven en een stevige regie te houden richting de realisatie.

Gemeente Wijchen - regievoerder

Juni 2023

Gesproken met de (huidige en voormalige) adviseur Kabinetszaken Representatie en Evenementen

De gemeente heeft regie en is eindverantwoordelijk, ook financieel. De gemeente heeft Bureau de Kermisgids (BdK) ingehuurd voor ondersteuning. De keus voor externe ondersteuning is jaren geleden (bijna 20) gemaakt. Het organiseren van een kermis is complex en vroeg toen veel ambtelijke inzet. Om dit professioneel te laten uitvoeren is er toen voor gekozen om met BdK de kermis te organiseren, zij hebben een contract voor onbepaalde tijd.

Deze ondersteuning bevat o.a. advisering bij de verpachting en bij de opstelling van de kermisattracties. De gemeente heeft bij deze taken de eindbeslissing/verantwoordelijkheid. BdK zorgt voor al het contact met de kermisexploitanten, zowel vooraf als tijdens de kermis. Zij zorgen voor begeleiding tijdens op- en afbouw en zijn aanspreekpunt voor de omgeving.

BdK ontvangt een percentage van de stageldopbrengsten. Onderaan de streep heeft de gemeente een positief saldo. Intern is de evenementencoördinator degene die regie voert op het contract met BdK en degene die de vergunning aanvraagt en deze is eindverantwoordelijk voor de kermis, waaronder ook de contacten met de omgeving en externe (veiligheid)diensten. Andere betrokkenen intern zijn bv Veiligheid, Openbare werken en BOA's. Ook verkeer&parkeren en communicatie&marketing doet de gemeente zelf. Bij Openbare werken zit piketdienst en ondersteuning evenementen in de taakomschrijving. Terrassen moeten wijken voor evenementen. Er is "nooit" discussie over de kermis, deze wordt gedragen door zowel inwoners als de politiek. De vergunning wordt aangevraagd met gebruikmaking van al jaren bestaande stukken (indien nodig geactualiseerd). De gemeente werkt niet met locatieprofielen maar het is in het bestemmingsplan vastgelegd.

Het belangrijkste voordeel van het contract met BdK is tijdsbesparing, ze nemen veel werk en gedoe uit handen. Vooral het ontzorgen wat betreft het contact met kermisexploitanten, klachtenafhandeling, dagelijkse beslommeringen tijdens de kermis worden als voordeel genoemd. Er hoeft maar een beperkt beroep gedaan te worden op de gemeentelijke organisatie. Er worden niet echt nadelen genoemd. Voorheen zorgde BdK ook voor de schoonmaak maar dat is de gemeente weer zelf gaan doen om het kwaliteitsniveau te bewaken.

De tip die de gemeente meegeeft is om intern voor duidelijkheid te zorgen: wie doet wat en leg het vast (eventueel in functieomschrijving).

Gemeente Meierijstad - stichting is organisator en regievoerder

Juni 2023

Gesproken met de (voormalige) kermiscoördinator

Deze gemeente heeft gekozen om de organisatie en regie en verantwoordelijkheid bij een stichting neer te leggen. De gemeente is betrokken bij de oprichting en geeft advies.

Deze vorm gold al in Veghel en dit principe is later ook na de herindeling in St. Oedenrode en Schijndel toegepast.

De toenmalige gemeente Veghel koos hiervoor omdat destijds de organisatie van kermis Veghel door een commerciële partij niet lekker liep, dus zij zocht een andere vorm.

Met een stichting kon de kermis Veghel blijven draaien (winstgevend) waarmee de kermissen in omliggende dorpen overeind konden blijven. De stichting bestaat uit een vertegenwoordiging van de zes dorpsraden en het centrummanagement van Veghel. De stichting heeft destijds eenmalig geld meegekregen van de gemeente en is verantwoordelijk voor de financiën (zowel pachtinkomsten als alle uitgaven) en de vergunningsaanvraag. Het randprogramma wordt in elk dorp lokaal georganiseerd.

Voor St. Oedenrode en Schijndel is recentelijk (ieder apart) een nieuwe stichting opgericht.

In Schijndel bestaat de stichting uit vrijwilligers en deze werkt nauw samen met enkele exploitanten. Vooralsnog beperken de werkzaamheden van deze stichting zich tot de kermis in Schijndel. Dit is een kermis op een evenemententerrein buiten het centrum en kent een beperkt randprogramma/horeca-activiteiten (al zet de nieuwe stichting wel meer stappen in deze richting).

In St. Oedenrode was de afgelopen 5 jaar al een stichting. Hierin participeerden exploitanten, waarbij de gemeente de kermis organiseerde en de stichting de exploitanten en een vaste pachtsom garandeerde. Hier is de gemeente mee gestopt. De nieuwe stichting heeft nu zelf contracten met iedere exploitant (afpraak voor komende 3 jaar. In St. Oedenrode bestaat de stichting uit een vertegenwoordiging van de dorpsraden en een organisatie, die zich inzet voor de promotie van Sint-Oedenrode. Deze stichting is naast de kermis in Sint-Oedenrode ook verantwoordelijk voor 3-tal kermissen in de omliggende kernen, waarbij net als in Veghel lokale partijen het randprogramma regelen (buiten de stichting). In Sint-Oedenrode is het randprogramma beperkt maar is een grote rol weggelegd voor de horeca. Een 5-tal horecabedrijven kennen een eigen programma met muziek. Deze activiteiten zijn vergund met ieder een eigen evenementenvergunning.

Voor deze nieuwe stichtingen is een samenwerkingsovereenkomst gesloten. De stichting is verantwoordelijk voor de organisatie (incl. vergunningsaanvraag), de veiligheidseisen, afstemming met horeca, communicatie en promotie en de financiën, de gemeente faciliteert. De gemeente steunt de stichtingen met een eenmalige lening en een tijdelijke gemeentelijke kermiscoördinator (gedurende 3 jaren voor 1 dag per week ondergebracht bij de evenementencoördinator). Voorbeeld van de ondersteuning is bijvoorbeeld dat in geval van Sint-Oedenrode de gemeente een integraal veiligheidsplan maakt omdat er sprake is van een combinatie van kermis en horeca(activiteiten). Met name voor St. Oedenrode is dit een meerwaarde (combinatie van nieuwe stichting en complex

speelveld met horeca en bewoners). Dit is het eerste jaar in deze vorm. Het is de bedoeling om de gemeentelijke ondersteuning na drie jaar stop te zetten als het goed loopt. Daarmee heeft de gemeente na deze periode slechts nog een vergunningverlenende rol.

Het grootste voordeel van deze stichtingsvorm met samenwerkingsovereenkomst is dat de gemeente verwacht dat hiermee de dorpskermissen in stand gehouden kunnen worden. Echter het vraagt best veel van dorpsraden en vrijwilligers, de regie en verantwoordelijkheid ligt in formele zin bij hen. In praktische zin heeft de gemeente door de tijdelijke kermiscoördinator nog wat regie op de afstemming tussen kermisstichting, horeca en bewoners en dat blijkt wel belangrijk.

Gemeente Venlo - stichting is organisator en regievoerder

Juni 2023

Gesproken met de medewerker Vergunningen en Bijzondere Wetten en de evenementencoördinator

Deze gemeente heeft de organisatie en regie en verantwoordelijkheid volledig bij een stichting neergelegd. Hierbij is de gemeente geen participerende partij in de stichting waardoor zij geen regievoerder, geen uitvoerder en geen vergunninghouder is. Gemeente is alleen vergunningverlener.

Aanleiding is dat de kermis binnenstad Venlo was doodgebloed, de pachtinkomsten liepen terug en dat de toenmalig kermismeester bijna met pensioen ging. Destijds heeft de gemeente een business case gemaakt, het bleek niet rendabel (genoeg) en is geconcludeerd dat ze het niet meer zelf wilde (blijven) doen. De kermis is wel belangrijk maar geen kerntaak. De markt moet zelf bepalen of er een kermis komt. Toen is ook de overstap gemaakt van kermisverordening naar vergunningensysteem (met duidelijk beleidsmatige kaders) zodat het gelijk werd gesteld aan ieder andere evenement. Een kermisexploitant toonde interesse om dit zelf te gaan organiseren, later is hiermee een stichting opgericht met de afspraak dat hij ook andere kermissen in andere stadsdelen en kernen organiseert. Er is geen contract of samenwerkingsovereenkomst. Het eerste jaar steunden gemeentelijk medewerkers de stichting t.b.v. de opstart. De stichting organiseert inmiddels alles en is (ook financieel) verantwoordelijk. De gemeente ontvangt geen pachtgelden. De gemeente doet wat nodig is net als bij andere evenementen, dus toetsing vergunningsaanvraag, controle ras-nummers, afstemming met veiligheidsdiensten, vergunningverlening, handhaving en facilitair (zoals dranghekken uitlenen). Enige afspraken "op papier" is de vergunning met de vergunningsvoorwaarden (zoals schoonmaak, verkeersplan, veiligheidsplan). De stichting regelt zelf de verpachting met andere exploitanten, de indeling van de kermis, de ritprijzen, promotie etc. In Venlo binnenstad, in Blerick en in de andere kernen is geen randprogrammering. Horeca binnenstad is niet (extra) actief tijdens de kermis. Beperkte afstemming met ondernemers, bv voor de terrassen, regelt de stichting. De gemeente heeft wel een bijzondere bepaling over de kermissen in het terrassenbeleid opgenomen: *"Jaarlijks tijdens de opbouw- en afbraakfase en gedurende de kermis moet de terrasruimte op de openbare weg indien nodig 30% inkrimpen op de locaties waar de kermis in de binnenstad van Venlo plaatsvindt"*. Met deze werkwijze heeft de gemeente geen omkijken naar de kermis (geen verantwoordelijkheid). Het regelen van aantrekkelijke attracties en de contacten met de kermisexploitanten vond de gemeente best lastig en nu is dat alles buiten de deur gezet. Door de combinatie van binnenstad Venlo (een gunstige kermis omdat deze laat in het seizoen valt) in één stichting met de andere stadsdelen (die losstaand niet echt rendabel zijn) kan ook hier een kermis blijven bestaan. Nadeel is dat de gemeente volledig afhankelijk is van de keuze van de stichting of een andere exploitant om wel of geen kermis te organiseren.

Nationale Bond van Kermisbedrijfhouders BOVAK

Juni-augustus 2023

Wat betreft het organiseren van een kermis is de kermisbond van mening dat de gemeente altijd eindregie moet behouden en leading blijft. Dit vanwege het intensieve gebruik van de openbare ruimte en de vele belangen van ondernemers, horeca, bewoners en kermisexploitanten die daar spelen. Het uitbesteden van praktische zaken en delen van de voorbereiding is geen probleem aldus de kermisbond, maar dat moet niet leiden tot het uitbesteden van het geheel.

We bespreken enkele manieren voor het uitbesteden.

Door enkele gemeenten is geopperd om als gemeenten meer samen te werken bij de organisatie van de kermis. Bijvoorbeeld om (met name vanwege scheiding van petten) een andere gemeente mee te laten kijken met de beoordeling van de vergunningsaanvraag. Bij de kermisbond is wel bekend dat er tussen gemeenten samenwerking wordt gezocht, bijvoorbeeld in de vorm van menskracht voor uitvoeringsbegeleiding. Bij de kermisbond is niet bekend dat er gemeenten zijn die een andere gemeente ondersteunt bij de beoordeling van de vergunningsaanvraag. De kermisbond staat hier niet negatief tegenover.

Andere optie is het inhuren van "technische" ondersteuning. Bijvoorbeeld is het mogelijk om, met een onderhandse aanbesteding, daarvoor een bureau te kiezen. Een grote speler is Bureau De Kermisgids, er zijn niet veel anderen. Bureau De Kermisgids heeft veel mogelijkheden qua keuze welke taken je hen laat doen en welke niet. Voordeel kan tevens zijn dat dit eventuele verborgen kosten (van de gemeentelijke organisatie die het zelf deed) inzichtelijk maakt. In deze vorm blijft het een gemeentekermis. Dit wordt veel toegepast in den lande. Deze werkwijze heeft de steun van Kermisbond, zonder uitgesproken voorkeur.

Verder zijn er verschillende gemeenten die gebruik maken van een stichtingsvorm. De vraag is of de Kermisbond een gemeente weet waar sprake is van een Stichting die de kermis organiseert, waarbij de gemeente participeert in de stichting. Het antwoord is nee, bij de kermisbond zijn geen gemeenten bekend die met een Stichting werken waarbij de gemeente participeert. Voor zover bekend zijn de stichtingen die kermissen organiseren, stichtingen zonder aandeel gemeenten. De optie uit het Respons rapport (stichting waarin gemeente participeert), is volgens de kermisbond geen werkwijze die wordt toegepast in den lande. Er zijn gemeenten die een aandeel hebben of hadden maar dit afbouwen en (gaan) stopzetten. Als voorbeeld wordt Meierijstad en Land van Cuijk genoemd. Een stichting heeft niet de voorkeur van kermisbond, vanwege de veelheid aan belangen in de openbare ruimte. Bovendien is er een risico qua continuïteit als bij de stichting (vooral) met vrijwilligers wordt gewerkt.

Algemeen geldt bij de organisatie van de kermis door de gemeente: aandachtspunt is wel de zakelijke benadering. Mensen zien maar 1 gemeente, met verschillende petten kan dat lastig zijn. Het is niet uit te leggen als je bij kermis zaken anders benadert dan bij een ander evenement.

Overzicht van de top 10-kermissen in Nederland

Nr.	Plaats	Locatie	Datum	Attracties	Organisator	Uitvoering
1	Tilburg	centrum	juli	230	gemeente	
2	Leiden	centrum	oktober	150/175	3-October Vereniging	Dé Kermisgids
3	Weert	centrum	september	125/130	gemeente	
4	Uden	centrum	juli	110 (vh 90)	gemeente	
5	Best	centrum	juni/juli	100+ (vh 90)	gemeente	
6	Den Haag	Malieveld	april	100 (vh 65)	Dé Kermisgids	
7	Eindhoven	Kennedylaan	augustus	90+ (vh 110)	Eindhoven 247	
8	Roosendaal	centrum	september	85	gemeente	
9	Nijmegen	centrum	sept./okt.	80+ (vh 90)	gemeente	Dé Kermisgids
10	Oss	centrum	augustus	80 (vh 85)	gemeente	

Bron: kermisbond BOVAK, september 2023

Respons

Juni-september 2023

Eerder onderzoek

Het rapport "Een nieuwe toekomst voor de kermis in Oss" (14 nov. 2022) geeft veel informatie over de zaken die van belang zijn voor de toekomstige organisatie van de kermis. Wat opvalt is de volgende opsomming van elementen die door Respons worden geadviseerd om te komen tot een betere organisatie van de nieuwe kermis:

1. Scheiden opdrachtgever-/opdrachtnemerschap (duidelijke scheiding tussen programmering en veiligheid)
2. Vergroten organisatorische slagkracht en expertise
3. Vergroten draagvlak en samenwerking.

Meerdere opties om dit te bereiken, worden beschreven. Het advies van Respons luidt uiteindelijk om de organisatie van de nieuwe kermis in Oss onder te brengen in een stichting waar meerdere partijen in de stad bij betrokken zijn en verantwoordelijkheid nemen.

Met nadruk wordt verwezen naar het rapport voor een volledige weergave van het onderzoek van Respons.

Aanvulling

Om een beter beeld te krijgen van het scenario waarbij een stichting wordt opgericht, en om te horen welke gemeenten met een dergelijke vorm werken (en hoe), is nogmaals contact gezocht met Respons. Respons heeft de mogelijkheden van een stichtingsvorm nader geanalyseerd. Hieruit blijkt dat van bij Respons bekende stichtingen de gemene deler is dat de gemeente geen rol in het bestuur/Raad van Toezicht heeft van de stichting die ze zelf op afstand heeft gezet. Dat betekent voor het advies van Respons dat zij, als gevolg van voortschrijdend inzicht, adviseert om de gemeente niet te laten participeren in de stichting als gekozen wordt voor een stichtingsvorm. Een stichting waarbij de gemeente participeert (in het bestuur of raad van toezicht) blijkt geen gebruikelijke of bekende werkwijze. In den lande zijn hier voor zover bekend, geen voorbeelden van beschikbaar. Wel kan de gemeente een rol als adviseur hebben, bijvoorbeeld in een raad van advies. De volgende toelichting wordt daarop door Respons gegeven:

Gemeente als founding partner

Het dilemma zit in het feit dat je als gemeente voldoende afstand hebt maar toch ook voldoende invloed houdt op het resultaat. Dat heb je als gemeente natuurlijk door beleid, de vergunningverlening maar ook door founding partner te zijn van de op te richten organisatie. Die samenwerking is waardevol omdat binnen een stichting net even effectiever geanticipeerd kan worden op de commerciële vraagstukken die bij de organisatie van evenement of kermissen zich voordoen. Bovendien kom je als gemeente in de juiste positie. Door als gemeente betrokken te zijn bij de oprichting van de organisatie (vaak een Stichting) kan je als gemeente het stuur nemen bij het formuleren van de doelstelling van de op te richten Stichting Kermis Oss (SKO).

Gemeente Oss en de kermis

De gemeente Oss kan kiezen voor een concessieovereenkomst met SKO. SKO dient een onafhankelijk bestuur van mensen zonder een functie in Oss. Onafhankelijkheid is echt een pre om geen belangenverstrengeling te krijgen. Onafhankelijk omdat de RvT of bestuur sturen op het resultaat wat is opgesteld in de concessieovereenkomst en daarmee de doelen van de founding partner.

Niet in het bestuur/RvT, wel in Adviesraad

Het advies van Respons is om de gemeente niet in de RvT of het bestuur te laten plaatsnemen omdat de gemeente vergunningverlener is en op afstand in de juiste positie komt. Wel kan de gemeente wanneer meer verbinding is gewenst in de "raad van advies" plaatsnemen. Door het uitgeven van een concessieovereenkomst met een concessievergoeding houdt de gemeente Oss voldoende sturing op het resultaat. Als concessiehouder moet de stichting namelijk elk jaar verantwoording afleggen aan de concessiegever (gemeente). Ook heeft de gemeente vanuit de gebruik gevende /de vergunning gevende rol verplichting naar de stichting en daarom is een vergoeding vaak wel op zijn plaats. De gemeente rekent namelijk vaak kosten voor evenementen door zoals, kostenvergunning, parkeren gebruik ruimte, voorziening, ect. De rekening die de stichting krijgt voor verschillende voorzieningen komt via de concessievergoeding als concessiebijdrage terug. Ook is een subsidie op bepaalde activiteiten denkbaar.

Voorbeeld

Een voorbeeld is de kermis in de gemeente Eindhoven (park Hilaria) waarbij de gemeente een overeenkomst heeft gesloten met Stichting Eindhoven²⁴⁷. Hierin is een aantal inhoudelijke randvoorwaarden geformuleerd. In de opdrachtformulering zijn zaken opgenomen als het behouden van het sociaal historisch karakter, evenwicht tussen belang van toegankelijkheid voor een breed publiek, kwalitatief aanbod en economisch rendement. Dat het betaalbaar dient te blijven voor bezoekers en dat als de organisator er wijzigingen aan willen brengen in het concept Park Hilaria en/of de locatie moet dit eerst aan de gemeente worden voorgelegd. De gemeentelijke accountmanager van de overeenkomst is op die manier inhoudelijk betrokken om te controleren of de stichting zich aan de voorwaarden houdt.